

Directoraat-generaal Agro

Aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Auteur

Datum
14-08-2025

Kenmerk
DGA / 100010048

nota
TER ADVISERING

Aanpassing stikstofgebruiksnormen 8e AP en
aanwijzing aandachtsgebieden

Kopie aan

Bijlage(n)
1 Rapport CDM actualisatie
2 Tabellen SGN gewassen

Parafenroute

Aanleiding

In het concept 8^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (verder 8^e AP) is een aanpassing van de stikstofgebruiksnormen (verder SGN) voorgesteld, waarover op 24 en 26 juni jl. met u is gesproken. Op basis van uw reactie is de voorgenomen aanpassing van de SGN in het concept 8^e AP als volgt vormgegeven: 1) op basis van de uitkomsten van het advies van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (hierna: CDM) over de actualisatie van de stikstofgebruiksnorm (rapport in bijlage) worden in de verschillende zand- en lössregio's de gebruiksnormen verhoogd of verlaagd in relatie tot het behalen van de 50 mg/l nitraat in het grondwater, en 2) voor oppervlaktewater in aandachtsgebieden stikstof volgt een korting op de SGN afhankelijk van de mate van overschrijding van de KRW-nutriëntennorm voor stikstof, en andere maatregelen worden genomen in aandachtsgebieden fosfor.

In deze nota wordt een verdere uitwerking van deze keuzes aan u voorgelegd. Deze aanpassing is een alternatief op de verplichting uit de derogatiebeschikking 2022-2025 om nutriënten verontreinigde (nv-) gebieden voor grond- en oppervlaktewater aan te wijzen (waar er in 2025 een korting van 20% op de SGN geldt). De huidige aanwijzing van nv-gebieden en deze korting loopt door na 2025, indien geen wijzigingen in de regelgeving, zoals voorgesteld in deze nota, per januari 2026 worden doorgevoerd.

Advies

U wordt geadviseerd om akkoord te gaan met volgende uitwerking van de volgende onderdelen in regelgeving en deze zo mogelijk per 1 januari 2026 in te voeren (zie voor overzicht de belangrijkste gewassen tabel 2 in de bijlage):

- Ten aanzien van **grondwaterkwaliteit**:
Gezien het advies van de CDM voor de actualisatie van de SGN op zand- en lössgronden, het ex-ante onderzoek 8^e AP en de Nitraatrapportage 2024, de SGN voor zand- en lössgronden als volgt te bepalen:

Ontvangen BPZ

Kenmerk
DGA / 100010048

- o de SGN voor grasland en akker- en tuinbouwgewassen (AT)-gewassen te verhogen in grondsoortregio zand-midden en zand-noord;
- o de SGN voor uitspoelingsgevoelige gewassen¹ in zand-zuid te verlagen, voor niet-uitspoelingsgevoelige gewassen gelijk te houden en voor grasland te verhogen;
- o de SGN voor AT-gewassen op löss gelijk te houden en voor grasland te verhogen.

In onderstaande tabel (1) is dit advies weergegeven per grondsoortregio:

		Zand-Noord	Zand-Midden	Zand-Zuid	Löss
Grasland (maaien en weiden)		kleine verhoging	verhoging	kleine verhoging	kleine verhoging
Akker- en tuinbouw (AT)-gewassen	UT-gewassen (meeste AT-gewassen)	kleine verhoging	verhoging	verlaging	gelijk
	Niet UT- gewassen (zoals zomergerst)	gelijk	verhoging	gelijk	gelijk

- Ten aanzien van de **oppervlaktewaterkwaliteit**:
  - o onderscheid te maken tussen aandachtsgebieden stikstof en fosfor;
  - o in aandachtsgebieden stikstof de maximale korting op de SGN te bepalen op 20% ten opzichte van het bemestingsadvies, indien de norm in grote mate wordt overschreden (toestand ontoereikend of slecht) en indien de norm in kleinere mate wordt overschreden (toestand matig) een lagere korting van 15% te hanteren;
  - o in gebieden waar de KRW-norm voor oppervlaktewater onvoldoende is ten aanzien van het nutriënt fosfor (aandachtsgebieden fosfor) andere maatregelen te nemen, zoals voorgesteld in het concept 8e AP.
- Aan te kondigen dat de inzet is dat met bedrijfsgerichte **doelsturing**, afhankelijk van de resultaten van metingen op perceelsniveau, oplopend tot 20% à 10% potentiële verhoging van de SGN ten opzichte van het bemestingsadvies (tot maximaal het bemestingsadvies²) kan worden verkregen (op basis van een driejaarsgemiddelde).
- In te stemmen met:
  - o Het op korte termijn houden van een overleg met stakeholders (ambtelijk niveau) over deze aanpassing van de SGN;
  - o Het toesturen van het advies van de CDM voor de actualisatie van de SGN op zand- en lössgronden, aan de TK in de veegbrief mestbeleid voor het CD stikstof en mestbeleid op 10 september a.s. met een update van het vervolgproces.

¹ Uitspoelingsgevoelige gewassen zijn gewassen waarbij op basis van de uitspoelfracties (mate van uitspoeling van het stikstofoverschot naar grond- en oppervlaktewater) als bepaald door het RIVM (RIVM-rapport 2024-0108) uit het actualisatie advies van het CDM komt dat het betreffende gewas in een bepaalde grondsoort of grondsoortregio boven de 50mg/l uitkomt.

² Bemestingsadvies: bij de invoering van de stikstofgebruiksnormen in navolging van de Hofuitspraak (HvJEG 2 oktober 2003, zaak C-322/00) zijn voor alle gewassen in overleg met stakeholders gemiddelde bemestingsadviezen voor een optimale gewasgroei op alle grondsoorten bepaald als uitgangspunt voor de SGN.

- Het ernaar streven dat de voorgenomen wijziging van de regelgeving op 26 september a.s. geagendeerd wordt voor de MR ten behoeve van de start van de internetconsultatie (tbv invoering per 1-1-2026).

Kenmerk
DGA / 100010048

Graag gaan wij op korte termijn met u in gesprek over dit advies (gepland op 18 augustus).

Kernpunten

Proces en planning ter voorbereiding regelgeving SGN en aandachtsgebieden

- Het advies van de CDM voor de actualisatie van de SGN op zand- en lössgronden is 18 juli jl. opgeleverd en vindt u bijgevoegd. Eerdere onderzoeken ten behoeve van het 8^e AP zijn reeds met de start van de internetconsultatie naar de Tweede Kamer gestuurd.
- De aanpassing van de SGN is een belangrijke maatregel in het maatregelpakket van het concept 8^e AP en stakeholders zijn hierin geïnteresseerd. Het voorstel is daarom om op 26 augustus een ambtelijke stakeholderbijeenkomst te organiseren over het CDM advies en het daaruit volgende voorstel voor aanpassing van de SGN.
- Als besproken in het BO van 9 juli jl. met UvW, IPO en I&W worden, om een mogelijk herziening van de nv-gebieden te faciliteren, een kaart van de toestroomgebieden behorend bij de KRW-waterlichamen opgesteld. Deze toestroomgebiedenkaart is naar verwachting eind augustus gereed.
- De definitieve gemeten waterkwaliteitsgegevens, in ieder geval voor de nutriënten stikstof en fosfor in de KRW-waterlichamen, van het meest recente jaar (2024) zijn 10 september beschikbaar. Vervolgens kunnen de definitieve kaarten in die week worden opgesteld ten behoeve van de regelgeving (conceptkaarten figuur 4 en 5 in de toelichting zijn bij deze nota gevoegd op basis van voorlopige data over 2024).
- Om de wijzigingen per 1 januari 2026 in werking te kunnen laten treden, is het noodzakelijk op korte termijn richtinggevende keuzes te maken. De concept wijzigingsregeling zal eind september aan de MR moeten worden voorgelegd voor de start van de internetconsultatie en zienswijzeprocedure.
- Het tijdsplan voor besluitvorming, betrekken van stakeholders, internetconsultatie en zienswijzeprocedure, en doorvoering van kaarten van aandachtsgebieden in de systemen van RVO is zeer krap. Het vergt de prioriteit van alle betrokken partijen om dit mogelijk te maken.
- Daarnaast is van belang dat duidelijk wordt of een technische notificatie vereist is. Eventuele notificatie heeft immers een standstill periode van drie maanden tot gevolg waardoor invoering per 1 januari 2026 in dat geval niet haalbaar is. Dit wordt momenteel onderzocht.
- RVO heeft op basis van de nu bekende informatie aangegeven negatief te zullen adviseren om de wijziging van nv-gebieden naar aandachtsgebieden per 1 januari 2026 in te voeren omdat het tijdsplan voor invoering en aanpassingen in systemen te kort is (al heeft RVO heeft nog geen uitvoerbaarheid en haalbaarheidstoets kunnen doen, omdat de regeling nog niet definitief is). Om alle aanstaande wijzigingen volledig, juist en doordacht te kunnen doorvoeren, is zorgvuldigheid vereist en dat kost tijd. Complicerende factoren zijn beleidsontwikkelingen ten aanzien van GLB en ANLb die effect hebben op dezelfde systemen. Bovendien zou het tot gevolg kunnen hebben dat LVVN moet prioriteren op andere opdrachten.

Kenmerk
DGA / 100010048

- Het niet wijzigen van de regelgeving zou betekenen dat de huidige SGN, waaronder de huidige korting in nv-gebieden, in 2026 van toepassing blijven (ook in nv-gebieden aangewezen vanwege fosfor).
- Deze aanpassing van de SGN zal in het kader van het 8^e AP worden gedeeld met de EC. Voor de EC is het naar verwachting van groot belang - gezien de invoering van nv-gebieden (met de 20% SBN korting) een belangrijke voorwaarde was in de derogatiebeschikking en dat een vergelijkbare maatregel ook in Duitsland genomen is naar aanleiding van een infractieprocedure - dat minimaal vergelijkbare maatregelen worden genomen als alternatief voor de nv-gebieden aanpak.

Aanpassing SGN grondwaterkwaliteit

- De Nitraatrapportage 2024³, het 'ex ante onderzoek 8^e AP' (verder ex-ante onderzoek) en het advies 'Actualisering stikstofgebruiksnormen voor gewassen op zand- en lössgrond in Nederland' (verder actualisatieadvies) geven een beeld van de landbouwpraktijk in relatie tot de grondwaterkwaliteit trend tot op heden en naar de toekomst.
- De grondwaterkwaliteit wordt afgewogen tegen de norm van 50 mg/l uit de Nitraatrichtlijn op basis van de uitspoelfracties van landbouwbodems gebaseerd op de metingen van het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid per grondsoortregio (zie voor een kaart met de grondsoortregio's figuur 1 in de toelichting).
- Ten algemene wordt in Nederland de 50 mg/l gemiddeld voor de grondsoortregio's **klei en veen** bereikt (zie figuur 2 in de toelichting). Voor deze grondsoorten hoeven voor de grondwaterkwaliteit de SGN niet te worden aangepast en deze zijn daarom niet meegenomen in het actualisatieadvies, ook omdat de SGN voor klei en veen buiten nv-gebieden reeds op het bemestingsadvies liggen.
- Hieronder treft u het advies voor de verschillende grondsoortregio's (zand-noord en midden, zand-zuid en löss) op basis van de eerder geformuleerde uitgangspunten (gerichte aanpassing in relatie tot de waterkwaliteit) en onderbouwd met genoemde rapporten, voor een overzicht van het advies is een tabel opgenomen in de bijlage met de belangrijkste gewassen (tabel 2 in de bijlage):

Zand-Noord en zand-midden

- In de regio **zand-noord** liggen de SGN in niet-nv-gebieden rond de 90% van het bemestingsadvies in niet nv-gebieden oppervlaktewater (van 71% tot 100% afhankelijk van het gewas).
- In de regio **zand-midden** zijn momenteel alle zandgronden nv-gebied en liggen de SGN rond de 70% van het bemestingsadvies (van 56% tot 80% afhankelijk van het gewas).
- Uit de Nitraatrapportage 2024 volgt dat de nitraatconcentratie (in mg/l als NO₃) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in de gebieden zand-noord net onder en in zand-midden gemiddeld net boven de 50 mg/l ligt (figuur 3 in de toelichting).

³ RIVM, Nitraatrapportage 2024 'Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2020-2023) en trend (1992-2023)'.

- Uit het ex-ante onderzoek komt voor beide grondsoortregio's naar voren dat in het referentiescenario en in alle varianten de berekende nitraatconcentraties richting 2030 en 2040 gemiddeld onder de 50 mg/l liggen (tabel 2 opgenomen in de toelichting). Wel is het mogelijk dat de 50 mg/l overschreden zou kunnen worden bij (droge) weersinvloeden.
- Het actualisatieadvies van CDM geeft aan dat in zand-noord en zand-midden de SGN van uitspoelingsgevoelige gewassen - indien gras niet wordt meegewogen op gebiedsniveau - zouden moeten liggen op respectievelijk 78 en 76%. Dit scenario is uitgewerkt voor de belangrijkste gewassen in tabel 1 in de bijlage). Indien gras wel wordt meegewogen, wat voor een deel te rechtvaardigen valt, omdat voor de waterkwaliteit gekeken wordt naar een gebiedsgemiddelde, zouden de SGN kunnen worden verhoogd naar 100% van het bemestingsadvies.

Kenmerk
DGA / 100010048

Advies: Verhoging SGN in zand-noord en zand-middelen beperken tot 85% van het bemestingsadvies, omdat:

- De gemeten gemiddelde nitraatconcentraties (t/m 2023) liggen om en nabij de 50 mg/l in zand-noord en zand-midden, waarmee het waterkwaliteitsdoel voor grondwater nagenoeg wordt bereikt, maar wat ook betekent dat er beperkt ruimte is voor verruiming van de SGN.
- Al komt uit het actualisatieadvies en de ex-ante naar voren dat in de toekomst naar verwachting de nitraatconcentraties dalen, zijn er onzekerheden of dit daadwerkelijk bereikt gaat worden, zoals onzekerheid over het behoud van het areaal grasland en weersomstandigheden.
- Daarom wordt geadviseerd als gekozen wordt voor een verhoging van de SGN dit te doen tot een niveau van 85% van het bemestingsadvies (voor de gewassen die daaronder liggen), zodat er een marge is om te borgen dat dat de 50 mg/l zal worden bereikt. De SGN van gewassen die hoger liggen dan 85% (in zand noord) blijven onveranderd.
- Het niveau van 85% is arbitrair. De hoogte hiervan is zo bepaald dat het een verhoging betekent voor gewassen in zand-midden die vergelijkbaar is aan de verlaging die eerder als nv-gebied is doorgevoerd. Ook wordt zo ruimte gelaten voor een geborgde potentiële verhoging voor bedrijven met positieve resultaten in het kader van doelsturing..
- De hoogte van 85% van het bemestingsadvies volgt niet 1:1 uit het actualisatieadvies van CDM, en daarmee is het op dit moment niet mogelijk om een berekende hoogte met daarin onderscheid tussen uitspoelingsgevoelige gewassen en niet-uitspoelingsgevoelige gewassen te maken als voor zand-zuid wordt voorgesteld.
- Aanpassing van de SGN tot aan 85% bemestingsadvies betekent een substantiële verhoging van de SGN voor gewassen in zand-midden. Voor zand-noord betekent dit dat de SGN vrijwel gelijk blijven; het betreft een hele kleine verhoging voor sommige gewassen die nu onder de 85% liggen.
- Melkveehouders en akkerbouwers zijn naar verwachting positief over deze verhoging. Zij zouden echter waarschijnlijk liever zien dat de SGN worden verhoogd naar 100% van het bemestingsadvies. Dat wordt echter afgeraden, omdat de huidige SGN in zand-noord een goede teelt niet in de weg staan, omdat de SGN voor zand-midden worden verhoogd, en de

huidige grondwaterkwaliteitscijfers nog onvoldoende zijn om een verdere verhoging zonder enige borging te rechtvaardigen (ook richting de EC).

Kenmerk
DGA / 100010048

Zand-Zuid

- Voor de regio zand-zuid staan alle seinen op rood, te weten de huidige gemeten gemiddelde nitraatconcentraties (gemiddeld ongeveer 80 mg/l) (figuur 3 in de toelichting), het ex-ante advies (ook in 2045 wordt de 50 mg/l nog niet gehaald) (tabel 2 in de toelichting) en ook uit het actualisatieadvies van CDM komt een noodzakelijke verlaging van de SGN (tabel 3 in de toelichting).

Advies: verlaging SGN van uitspoelingsgevoelige AT-gewassen op basis van de CDM actualisatie, en

Advies: verhogen SGN voor gras en gelijk houden SGN voor niet uitspoelingsgevoelige AT-gewassen, omdat:

- De gemeten gemiddelde nitraatconcentraties, waarbij het ex-ante advies en de actualisatie aangeven dat de 50 mg/l nu en in de toekomst niet gehaald zal worden.
- Door de SGN van grasland (maar) deels te verhogen (tot 70% van het bemestingsadvies), de SGN van snijmais en niet uitspoelingsgevoelige gewassen gelijk te houden, kan de verlaging van de SGN voor uitspoelingsgevoelige AT-gewassen worden beperkt tot 55% van het bemestingsadvies (op dit moment liggen de SGN rond de 60% van het bemestingsadvies (inclusief de reeds doorgevoerde korting van 20% in nv-gebieden). Zie voor een overzicht van dit advies voor de belangrijkste gewassen tabel 2 in de bijlage.
- De basis voor bovengenoemde voorstel is de rood omcirkelde variant (de variant met regulier dierlijke mestgebruik in zandgebieden), opgenomen in tabel 3 in de toelichting. Door anders dan in deze variant in de tabel de ruimte voor gras minder te verhogen (waarbij wel nog stikstofgebruiksruimte verkregen kan worden met doelsturing) en voor niet-uitspoelingsgevoelige gewassen gelijk te houden, hoeft voor uitspoelingsgevoelige gewassen (meeste AT-gewassen) niet gekort te worden tot 47% van het bemestingsadvies.
- Door de SGN van grasland wel te verhogen wordt de teelt daarvan gestimuleerd.
- Met de geadviseerde SGN voor zand-zuid wordt niet de volledige ruimte van grasland gebruikt (ongeveer 75%). Geadviseerd wordt om deze marge aan te houden, omdat onzeker is hoe het graslandareaal en weersomstandigheden zich ontwikkelen en voorgesteld wordt dat de potentiële stikstofgebruiksruimte verkregen kan worden via bedrijfsspecifieke doelsturing.
- De inschatting van het bedrijfseconomisch effect zoals inzichtelijk gemaakt in de ex-ante bij het 8^e AP van de verlaging van de SGN voor uitspoelingsgevoelige gewassen voor akkerbouwbedrijven is dat ten opzichte van de huidige situatie (zand zuid is NV-gebied waarin een korting van 20% op de N-gebruiksnorm geldt) het verschil klein is. Het niet meewegen van gras of het verhogen van SGN van niet-uitspoelingsgevoelige gewassen zou betekenen dat de SGN van

uitspoelingsgevoelige veel lager zou komen te liggen op basis van het actualisatieadvies (tabel 3 in de bijlage).

- Een alternatieve keuze om bedrijfseconomische effecten voor bepaalde uitspoelingsgevoelige teelten te beperken zou kunnen zijn dat de SGN voor alle AT-gewassen verlaagd worden. Hiermee kan de druk op de uitspoelingsgevoelige teelten enigszins beperkt worden. Omdat het uitgangspunt is dat SGN alleen worden aangepast waar dat nodig is, is voorgesteld alleen de SGN van uitspoelingsgevoelige teelten te verlagen.

Löss

- Op lössgronden liggen de gemeten nitraatconcentraties ver boven de 50 mg/l (gemiddeld 83 mg/l voor de periode 2020-2023).
- In het ex-ante advies is de berekende nitraatconcentratie in 2030 en 2045 hoger dan 50 mg/l en hoger dan die in de grondsoortregio zand-zuid.
- Het actualisatieadvies geeft een ander beeld. Daarin geeft het scenario waarin een gedeelte van de ruimte van gras wordt meegewogen aan dat de SGN daardoor licht verhoogd zouden kunnen worden. In het discussiehoofdstuk wordt aangegeven dat verder onderzoek nodig is, gezien deze uitkomsten niet rijmen met de huidige en verwachte grondwaterkwaliteit.

Advies: gelijk houden SGN akker- en tuinbouw (AT)-gewassen

- Gezien de grondwaterkwaliteitsgegevens zou een verlaging van de normen op zijn plaats zijn.
- Echter, omdat de actualisatie daarvoor geen handvaten biedt, wordt geadviseerd de SGN op dit moment voor AT-gewassen gelijk te houden en als geadviseerd in het actualisatieadvies verder onderzoek te laten doen gedurende de looptijd van het 8^e AP.

Advies: beperkte verhoging (tot 70% van het bemestingsadvies) van SGN grasland:

- Voor grasland is het advies om aan te sluiten bij het besluit op grasland voor zand-zuid, zodat in zand zuid en löss dezelfde lijn wordt gevolgd voor dit gewas.
- Dat heeft tot voordeel dat de teelt van grasland wordt gestimuleerd.

Oppervlaktewaterkwaliteit – aandachtsgebieden stikstof en fosfor

- Zoals op 24 en 26 juni jl. besproken wordt een gedifferentieerde aanpak voorgesteld voor gebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit niet voldoet en de landbouwbijdrage groter is dan 19%, in navolging van de verplichtingen ten aanzien van de nv-gebieden uit de derogatiebeschikking 2022-2025.
- Hierbij wordt geadviseerd om aan te sluiten bij de aanwijzingssystematiek als gehanteerd voor nv-gebieden, en op twee punten hiervan af te wijken:
  - omdat de aanwijzing gaat om de periode van het hele actieprogramma (4 jaar) wordt geadviseerd door de CDM⁴ de beoordeling te baseren op een periode van zes jaar (2019-2024) (en niet over drie jaar als gehanteerd in het kader van de nv-gebieden (2020-2022));

---

⁴ CDM januari 2023, 'Spoedadviesaanvraag nutriënten-verontreinigde gebieden', p.7.

- in het afwegingskader, omdat afzonderlijk gekeken wordt naar stikstof of fosfor (verder: N of P), de landbouwbijdrage te beschouwen voor het respectievelijke nutriënt, en niet voor beiden in het geval van overschrijding van beide nutriënten.
- Door deze aandachtsgebieden aanpak voor N en P komt er overlap tussen stikstof en fosfor aandachtsgebieden en bij overlap gelden de voor N en P afzonderlijke maatregelen gericht op de nutriënten.
- Voor de **gedifferentieerde aanpak in aandachtsgebieden stikstof** wordt geadviseerd om aan te sluiten bij de systematiek van de KRW-beoordeling waarin er onderscheid wordt gemaakt in de mate waarin de norm wordt overschreden (categorie 1: toestand ontoereikend en slecht en categorie 2: toestand matig).
- Geadviseerd wordt om in stikstof aandachtsgebieden waar de gemeten waarden in het oppervlaktewater ver van de norm verwijderd zijn (toestand ontoereikend en slecht) de SGN te verlagen met een korting van 20% ten opzichte van het bemestingsadvies, en in gebieden waar de gemeten waarden dichterbij de norm liggen (toestand matig) de SGN met een kortingspercentage van 15% ten opzichte van het bemestingsadvies.
- In gebieden waar er sprake is van een verlaging van de SGN vanuit de grondwaterkwaliteit, en daarmee de SGN lager of gelijk zijn dan de SGN in 2025, geldt dat er geen verdere korting wordt doorgevoerd, omdat dat teelten onmogelijk zou maken (als hierboven geadviseerd zouden dit de gebieden zand-zuid en löss betreffen).
- Op basis van de voorlopige data over 2024 zijn concept kaarten (figuur 4 en 5 in de toelichting) gemaakt ter illustratie hoe deze aanpak eruit zou kunnen komen te zien (naar verwachting meer dan 98% versie). Uit deze kaarten komt het beeld dat in vergelijking met de huidige aanwijzing en korting in nv-gebieden (figuur 6 in de toelichting) in een kleiner deel van Nederland een korting op de SGN zou gelden, en dat in een groot deel van deze gebieden een lagere korting zou gelden. Dit komt met name doordat onderscheid gemaakt wordt tussen stikstof en fosfor aandachtsgebieden en er geen korting op de SGN meer zou gelden in fosforgebieden en doordat in de meeste aandachtsgebieden stikstof de toestand als matig kwalificeert en daarmee daar een lagere korting op de SGN zou gelden.
- Zoals aangegeven in het concept 8^e AP zullen in **fosfor aandachtsgebieden** maatregelen worden genomen gericht op het voorkomen van de afspoeling van fosfaat van bouwland, te weten bezinkgreppels in de bufferstrook en het jaarrond groen houden van de bufferstrook (als eerder aan u voorgelegd om als alternatief voor te leggen aan de Europese Commissie).
- Deze maatregelen gericht op fosfaat zouden dan in een groot deel van Nederland van toepassing zijn. Echter, deze maatregelen staan niet in de weg van de huidige agrarische praktijk en hebben naar verwachting van experts een beperkt effect op de kosten (kosten voor het aanleggen van de bezinkgreppel met een greppelfrees bij de start van het teeltseizoen) van landbouwbedrijven.

Bedrijfsgerichte doelsturing grondwaterkwaliteit

- In het concept 8e AP zijn opties voor uitzonderingen opgenomen, die bij goed resultaat voor bedrijfsgerichte doelsturing op grondwaterkwaliteit

Kenmerk
DGA / 100010048

kunnen worden verkregen. Eén van opties is het verdienen van een grotere totale stikstofgebruiksruimte dan die generiek gaat gelden.

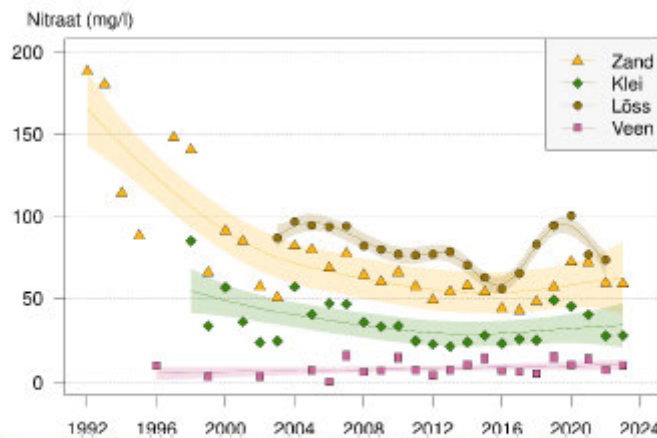
- Voortkomend uit het actualisatieadvies van CDM is het voor een aantal gewassen mogelijk om binnen het bemestingsadvies (max 100 %) nog ruimte voor de SGN te bieden. Voorgesteld wordt deze ruimte te bieden aan de betreffende agrariër die goede resultaten laten zien met bedrijfsgerichte doelsturing. Deze ruimte kan maximaal 20% zijn van het bemestingsadvies en tot aan het bemestingsadvies voor klei, veen, en zand- noord- en midden en maximaal 10% voor grondsoortgebieden zand-zuid en löss. In verband met de status van de grondwaterkwaliteit is ervoor niet voor elk gewas en grondsoort hetzelfde percentage te hanteren.
- De uitzondering kan worden verkregen bij deelname aan het ingroeipad doelsturing – waterkwaliteit, waarbij de N-mineraalmetingen met onafhankelijke monsternamen en analyse op geborgde wijze worden verzameld. De uitzondering kan worden verkregen op basis van een driejaarsgemiddelde en een publiek vastgesteld beoordelingsprotocol. Dit beoordelingsprotocol moet nog worden opgesteld.
- Potentiële stikstofgebruiksruimte vanuit doelsturing kan niet worden gecombineerd met bestaande regelingen voor stikstofdifferentiatie op bedrijfsniveau.

Toelichting

Figuur 1: Kaart van grondsoorten en grondsoortregio's

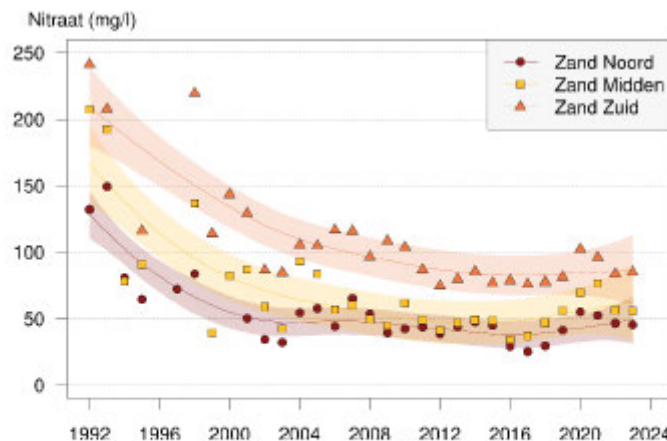

Figuur 2, uit de Nitraatrapportage 2024, p. 117.

Figuur 4.9 Nitraatconcentraties (als NO_3 in mg/l) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven per regio in de periode 1992-2023. Jaargemiddelde van areaal-gewogen gemeten concentraties. De band geeft het 95%-betrouwbaarheidsinterval van de gefitte trendlijn weer.

Figuur 3, uit de Nitraatrapportage 2024, p.127.

Figuur 4.18 Nitraatconcentratie (in mg/l als NO_3) in het water dat uitspoelt uit de wortelzone op landbouwbedrijven in de gebieden Zand Noord, Zand Midden en Zand Zuid in de periode 2020-2023. Areaal-gewogen jaargemiddelde van de gemeten concentratie. Deze figuur geeft een uitsplitsing van de trendlijn voor de Zandregio in Figuur 4.9 naar trends voor de deelgebieden binnen de regio. De band geeft het 95%-betrouwbaarheidsinterval van de gefitte trendlijn weer.

Tabel 2: tabel uit de ex ante, berekende verwachte nitraatconcentraties in bepaalde scenario's p. 50.

Tabel 4.3 Berekende nitraatconcentraties (weersgecorrigeerd) onder landbouwpercelen in de zandgebieden Zand-Noord, Zand-Midden, Zand-Zuid, Lössregio, Kleiregio en Veenregio voor de zichtjaren 2030 en 2045 in de Referentie en drie rekenvarianten.

Regio/gebied	Referentie	Rekenvarianten		
Zichtjaar 2030	REF	SAP1	SAP7	SAP8
Zandregio ¹	44	45	43	45
Zand-Noord	39	39	37	40
Zand-midden	38	39	37	40
Zand-Zuid	57	58	56	57
Lössregio	64	68	63	66
Kleiregio	14	15	14	15
Veenregio	15	15	15	16
Zichtjaar 2045	REF	SAP1	SAP7	SAP8
Zandregio ¹	42	44	40	45
Zand-Noord	39	39	35	41
Zand-Midden	36	38	35	41
Zand-Zuid	54	57	53	54
Lössregio	64	74	64	69
Kleiregio	14	15	13	15
Veenregio	15	15	14	15

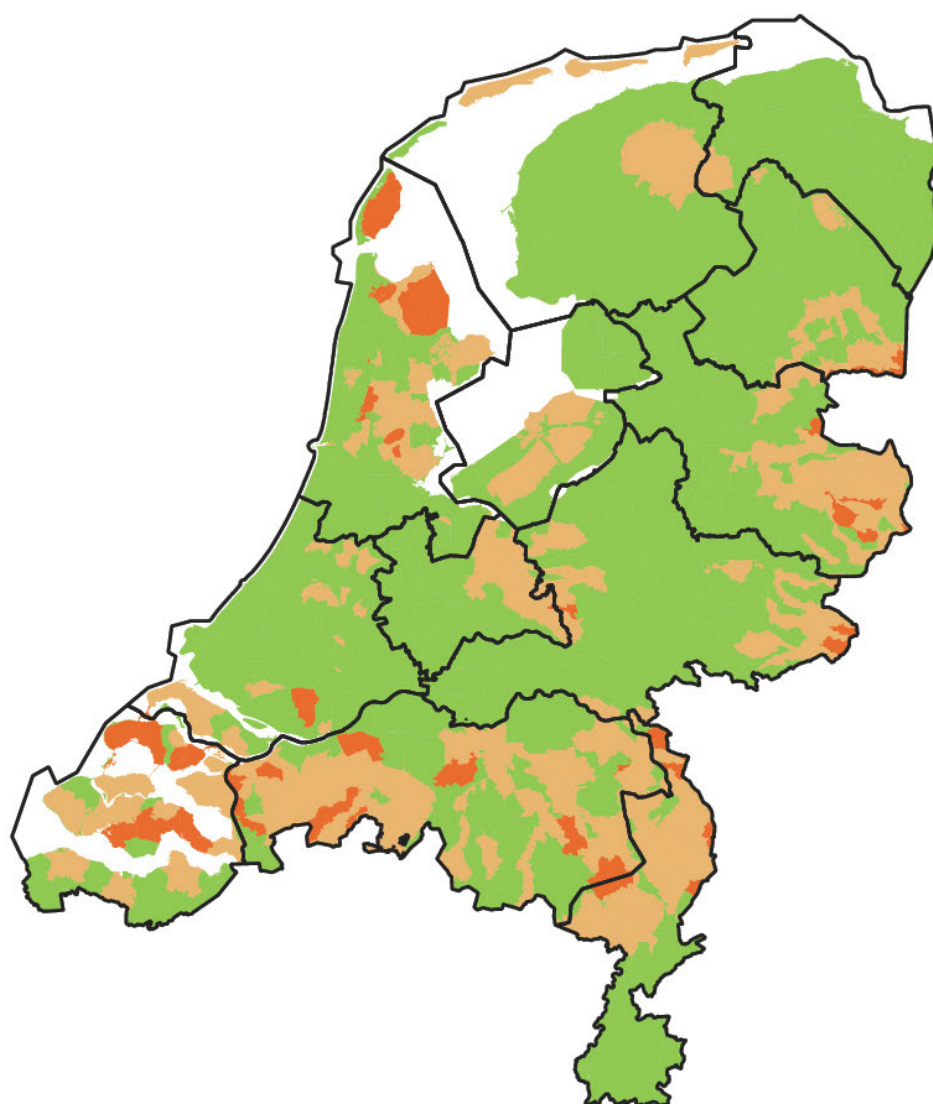
Tabel 3: tabel uit het actualisatieadvies CDM ten aanzien van zand-zuid p.26

Tabel 3.7. Bemestingsadvies (BA) en gebruiksnorm (rood: gebruiksnorm < bemestingsadvies) voor gras, snijmais en een aantal grote akkerbouwgewassen in de regio Zand-Zuid. Tevens is de huidige geldende gebruiksnorm (2025) weergegeven.

Gewas	BA kg N/ha	Afgeleide gebruiksnorm								Gebruiksnorm 2025	
		Niet meewegen gras/snijmais Mest-N-AT = 105 kg/ha		Wel meewegen gras/snijmais I Mest-N-AT = 105 kg/ha		Wel meewegen gras/snijmais II Mest-N-AT = 105 kg/ha		Wel meewegen gras/snijmais III Mest-N-AT = 138 kg/ha		NV-gebied	
		abs kg N/ha	rel t.o.v. BA %	abs kg N/ha	rel t.o.v. BA %	abs kg N/ha	rel t.o.v. BA %	abs kg N/ha	rel t.o.v. BA %	abs kg N/ha	rel t.o.v. BA %
Gras, alleen maaien	365	365	100%							255	70%
Gras, maaien+weiden	315	315	100%	315	100%	250	79%	250	79%	200	63%
Snijmais	160	103	64%	103	64%	103	64%	103	64%	90	56%
Consumptieaardappelen	265	89-116	33-44%	126-147	47-56%	152-169	57-64%	124-146	47-55%	150	57%
Zetmeelaardappelen	240	80-105	33-44%	114-133	47-56%	138-153	57-64%	112-132	47-55%	147	61%
Pootaardappelen	120	40-52	33-44%	57-67	47-56%	69-77	57-64%	56-66	47-55%	96	80%
Suikerbieten	150	50-66	33-44%	71-83	47-56%	86-96	57-64%	70-83	47-55%	93	62%
Zaaiuien	170	57-74	33-44%	81-94	47-56%	98-109	57-64%	80-94	47-55%	96	56%
Wintertarwe	190	77-190	41-100%	101-190	53-100%	118-190	62-100%	100-190	52-100%	128	67%
Zomergerst	100	44-100	44-100%	56-100	56-100%	64-100	64-100%	55-100	55-100%	64	64%

Figuur 4: Voorlopige, concept kaart gebieden stikstof

Voorlopige kaart stikstof 2019-2024

26 juli 2025

Deze kaart is gemaakt aan de hand van het concept-toetsingskader en op basis van voorlopige KRW-gegevens van nutriënten, fytoplankton en overige flora van 2019-2024, voor zover beschikbaar. Voor Scheldestromen is voor fosfor gebruik gemaakt van de gegevens van 2018-2023.

Provincies

Kaart Stikstof (2019-2024)

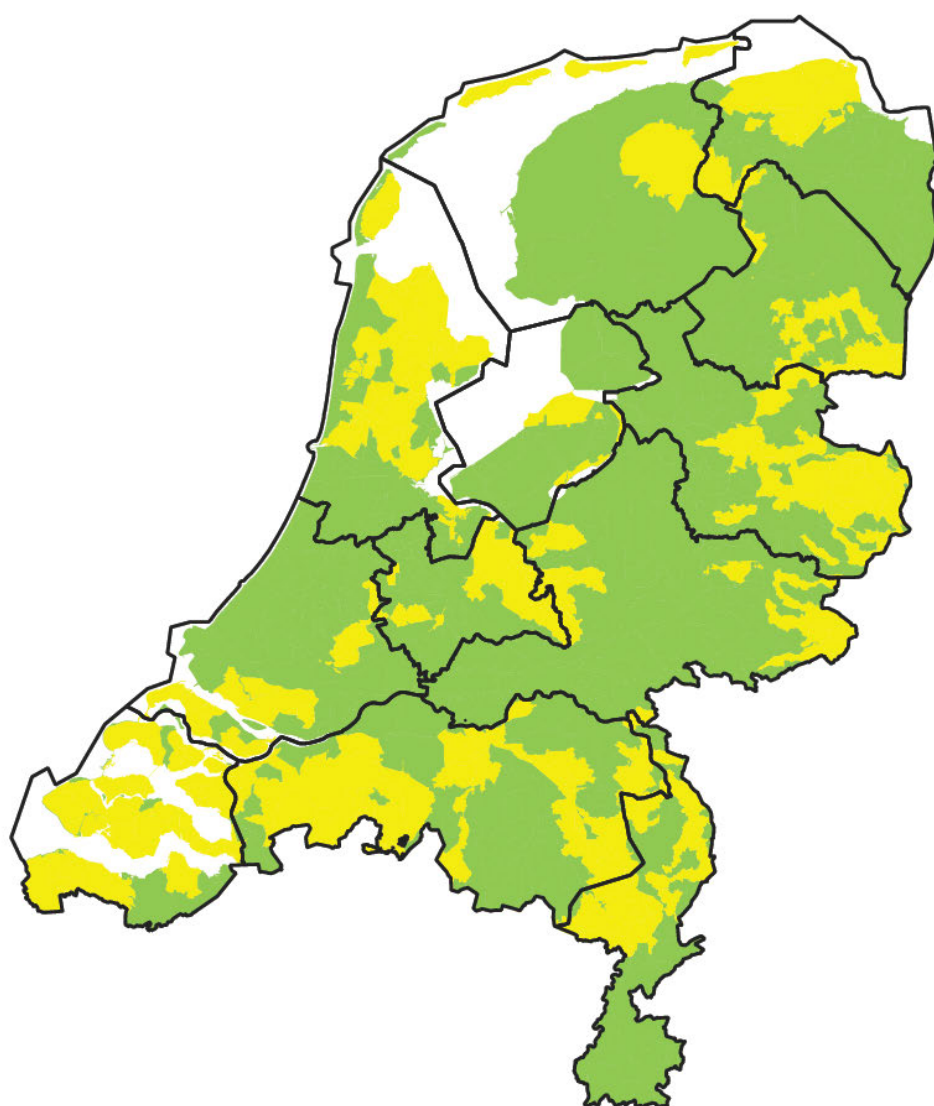
Overschrijding stikstof cat. 1

Overschrijding stikstof cat. 2

Geen overschrijding stikstof

Figuur 5: Voorlopige, concept kaart gebieden fosfor

Voorlopige kaart fosfor 2019-2024

26 juli 2025

Deze kaart is gemaakt aan de hand van het concept-toetsingskader en op basis van voorlopige KRW-gegevens van nutriënten, fytoplankton en overige flora van 2019-2024, voor zover beschikbaar. Voor Scheldestromen is voor fosfor gebruik gemaakt van de gegevens van 2018-2023.

Provincies
Kaart Fosfor (2019-2024)
Overschijding fosfor
Geen overschrijding fosfor

Figuur 6: Huidige nv-gebieden kaart: toestroomgebieden waar de oppervlaktewaterkwaliteit niet voldoet voor N+P (nitraat en fosfor), N en biologie niet voldoet of P en biologie niet voldoet, of zand- of lössgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Brabant, en Limburg.

